

Venkovská světnice, v níž jsou ubytováni dva letní hosté z Prahy. Nábytku je tu málo a je v nepořádku. Umístění dvou velkých prádelních košů a stolu je nepraktické. Lůžka jsou chudě vybavena, jsou na nich zíněnky a nedbale odhozené přikrývky. Je tu také otoman s tureckým přehozem, který v tomto prostře-
dí působí nezvykle. Vpravo dveře zvencí, v zadní stěně dveře do komory. Světnice je v přízemí, okno vede do sadu.

Tímto popisem by bylo dějiště zachyceno stejně přesně jako v původní verzi, avšak rozdíl je v tom, že druhá verze je „objektiv-
ní“, kdežto v první je stále zdůrazňováno stanovisko subjektu. Děje se to různými prostředky: obrazy pojmenování (např. „hnízdo“, „utečení“), podotýkáním (např. „je to hnízdo spíše vrabčí“, „feralisté bývají v tomto směru skromní“), užitím prostředků „slavnostního“ slohu (např. „nábytku je tu *spore*“, „vzne-
ší se opona odhalí skrytá za ní tajemství“, „ničím jiným, *léč*“), kre-
ré v této souvislosti působí zřetelně ironicky, atd. Celý popis je
prosycen jednotnou významovou atmosférou, která jen zčásti je
dána popisovaným předmětem: z větší části je dána stanoviskem,
které k němu zaujímá popisující subjekt, básník; to je zřetelně vi-
dět z toho, že tato atmosféra proniká i popisy částí, které samy
o sobě jsou zcela indiferentní (poslední dvě věty). Tato atmosfé-
ra, která se v citovaném původním popisu uplatňuje nejintenziv-
něji, proniká pak celé drama, všechny jeho jednotky. I zde je tedy
význam sjednocující celé drama uveden poznámkami.

Poznámky nevyjadřují ovšem pokaždé tak zřetelně celkový
smysl dialogu; mohou však jeho významovému sjednocení sloužit
i tím, že různými prostředky zdůrazňují jeho souvislost. Může se
to dít např. již prostředky grafickými: poznámky nemusí být od-
dělovány závorkami, nýbrž jen druhem písma (např. kurziva); vy-
plňující pak různé mezery ve významové souvislosti přímých řečí
a nejspíše od nich příliš výrazně odděleny graficky, mohou upo-
zornovat na to, že přímé řeči různých osob jsou součástí jednot-
ného významového kontextu; různé poznámky vložené mezi repli-
ku a jméno, které je jí předesláno, mohou stírat jejich vzájemné
rozhraní. K témuž účelu může být užito také prostředků syntak-
tických, např.:

PEROUT, který přicházel cestou mezi sady, a potkav se s dvo-

ující mladých venkovanů, jdoucích ruku v ruce, několikrát se za
nimi ohlédl, stanul teď u plotu zahrady, stále ještě pohlížeje za
mizející dvojicí.

Syntaktické skloubení takového poznámky poukazuje k sou-
vislosti významového kontextu, jehož je tato poznámka přímou
součástí.

Významovému sjednocení dramatického dialogu však slouží
všechny poznámky, nejen ty, které výrazně vyjadřují jeho celkový
smysl nebo zdůrazňují jeho souvislost. Neboť poznámky, jsouce
vyslovovány přímo básníkem, jakožto přímá součást jednotného
kontextu, upozorňují čtenáře ustavičně na existenci tohoto kon-
textu. Proto v dramatech, kde v přímých řečech převládají takové
jazykové prostředky, které spíše oddělují jednotlivé repliky, než
signalizují jednotnost celého dialogu (srov. s. 20n.), připadá po-
známkám úkol vyvolávat v čtenáři jednotící zaměření; v takových
dramatech se pak poznámky zpravidla značně rozhojňují. Rozdíl
mezi způsobem, jakým slouží významovému sjednocení dialogu
poznámky výrazně vyjadřující jeho celkový smysl a poznámky
ostatní, je jen v tom, že při užití prvních dochází k významovému
sjednocení při vyslovení každé jednotky, jak si toho vyžaduje pře-
vaha významové dynamiky, kdežto při užití druhých dochází k vý-
znamovému sjednocení dodatečně, jak si toho vyžaduje převaha
významové statiky.

Funkce poznámek při významovém sjednocení dialogu je tedy
mnohonásobná a jejich zásah do významové výstavby je daleko
složitější a závažnější, než se nám jevil, dokud jsme na významové
sjednocení dialogu pohlíželi z hlediska osob, pro něž se jeho smy-
sl sjednocuje pouhou součinností situace s tématem. Jestliže však
jsme již tehdy došli k závěru, že jsou poznámky základním pro-
středkem k významovému sjednocení dialogu, platí ovšem nyní
toto tvrzení dvojnásob. Uznání závažnosti poznámek při význa-
mové výstavbě dramatu nemění ovšem nic na okolnosti, že po-
známky jsou vzhledem k přímým řečem osob složkou podřízenou.
Naopak, ukazuje to již sama funkce, kterou poznámky mají: jakož-
to základní prostředek k významovému sjednocení dialogu jsou
vlastně prostředkem k prostředku, neboť významové sjednocení
samo, jak jsme viděli, slouží k maximálnímu rozvinutí specifických
vlastností dialogu.